

компетентності вчителя [4].

За результатами анкетування студентів-біологів Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (368 осіб) на питання «Які основні психологічні особливості розвитку педагогічної творчості у процесі вивчення природничих дисциплін?» отримали такі відповіді: активність (98%); уміння критично ставитись до своїх дій та виправляти помилки (97%); глибина мислення (91%); бажання більше зрозуміти, прагнення до кращого результату (89%); гарний настрій (78%); врівноваженість (73%); уважність (68%); розвиток уяви, фантазії, інтуїції (68%); впевненість у собі (63%); прояв вольових зусиль, наполегливість (59%); відчуття зацікавленості викладача своїм предметом (43%).

Отже, вважаємо, що розвиток творчої компетентності вчителя у ВНЗ має здійснюватись з урахуванням вище перерахованих особливостей педагогічної творчості.

Література

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 373 с. – (Трансформація гуманітарної освіти в Україні).
2. Загвязинский В. И. Педагогическое творчество учителя / В. И. Загвязинский. – М.: Педагогика, 1987 – 159 с.
3. Сисоева С. О. До проблеми організації творчої навчальної діяльності учнів / С. О. Сисоева // Обдарована дитина. – 2001. – № 8. – С. 2–8.
4. Яланська С. П. Психологічні засади розвитку творчості майбутніх учителів біологічних дисциплін: теорія і практика : [монографія] / С. П. Яланська ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка – Полтава, 2010. – 332 с.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «КРОВ ТА ЛІМФА» В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ БІОЛОГІЇ

*Яланська С.П., Шрамко А.Ю.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Головна мета природничої освіти – формування цілісної, соціально активної особистості, котра сприймає життя, як найвищу цінність, може усвідомлено оцінити й розв'язати проблеми, які зараз постають перед конкретною людиною і суспільством у цілому. Вивчення біології в школі повинно стати провідником гуманістичних ідей та природничо-наукового мислення учнів. Це визначається насамперед тим, що біологічна наука є основою природничо-наукового пізнання, розуміння законів живої природи.

Природнича освіта покликана забезпечити підростаюче покоління науковими знаннями про взаємозв'язок природи і суспільства, допомогти зрозуміти багатогранне значення природи для суспільства в цілому і кожної людини зокрема, сформувати прагнення і вміння брати активну участь в охороні й поліпшенні стану навколишнього середовища [1].

Для реалізації таких завдань виникає необхідність суттєвого вдосконалення змісту навчального процесу, створення відповідних психолого-педагогічних умов для активної пізнавальної діяльності школярів, відбору оптимальних форм, методів і прийомів навчання біології.

Нами розроблено дидактичний комплекс на тему «Кров та лімфа», структура якого передбачає фронтальне опитування, тестовий контроль,

творчі завдання, презентацію на електронних носіях.

Дидактичний комплекс забезпечує природничо-наукову мисленнєву діяльність учнів, глибоке розуміння і засвоєння ними основ шкільного курсу природничої дисципліни [2].

Розглянемо зміст складових дидактичного комплексу.

I. Фронтальне опитування

1. Поясніть поняття «внутрішнє середовище організму».
2. Дайте визначення поняття «кров».
3. Які функції виконує кров та тканинна рідина?
4. Які складові крові?

II. Різномірні тести для перевірки знань

I рівень

Вказати правильну відповідь («так» чи «ні»)

1. До формених елементів крові належать тромбоцити.
2. Лейкоцити мають забарвлення.
3. Еритроцити здатні до амебодного руху.
4. Імунітет – це здатність організму захищати власну цілісність і біологічну індивідуальність.

II рівень

Вибрати правильну відповідь

1. Плазма у загальному складі крові становить:
а) 30%; б) 55%; в) 65%; г) 75%.
2. Функції лейкоцитів крові:
а) транспорт газів; б) вироблення імунітету; в) участь у зсіданні крові.
3. Еритроцити мають форму:
а) дрібних круглих клітин; б) двовгнутих дисків; в) амебодного типу.
4. Кров I групи придатна для переливання людям з групою крові:
а) I; б) II; в) з будь-якою.

III рівень

Закінчити речення або вписати пропущене слово

1. Імунітет поділяють на природний та _____.
2. Чим більша загальна площа поверхні еритроцитів, тим _____ вони поглинають кисню.
3. За способом руху лейкоцит нагадує _____.
4. Білок крові, який бере участь у зсіданні крові, - _____.

Правильні відповіді:

I рівень: 1- так, 2-ні, 3-ні, 4-так.

II рівень: 1-г, 2-б, 3-б, 4-в.

III рівень: 1-штучний, 2- більше, 3- амебу, 4- тромбоцит.

III. Презентація на електронних носіях

Зміст презентації:

1. Загальна характеристика. (Розкрити такі питання: кількість крові в організмі людини, склад крові, рН крові та таке інше)
2. Що таке кров? (Дати визначення, розповісти точний склад крові та плазми крові, колір крові)
3. Функції крові.
4. Еритроцити. (Визначення, кількість, форма, колір, функції)
5. Лейкоцити. (За такою ж схемою, як і еритроцити)
6. Тромбоцити. (За такою ж схемою, як і еритроцити)
7. Зсідання крові. (Визначення, суть процесу, етапи процесу)

IV. Творчі завдання:

1. Поясніть у чому проявляється взаємозв'язок між кров'ю, тканинною рідиною та лімфою.

2. Обґрунтуйте, яким чином будова еритроцитів пов'язана з їхніми функціями.
3. Яким чином екологічні чинники впливають на імунну систему людини? Відповідь обґрунтуйте.

Таким чином, для ефективного викладання теми «Кров та лімфа» в шкільному курсі біології є необхідним використання сучасних форм та методів організації навчальної діяльності школярів. На нашу думку, доцільним є використання на уроках біології розробленого нами дидактичного комплексу, що сприяє активізації навчальної діяльності учнів.

Література

1. Асламова Я. Проблеми та концептуальні ідеї екологічної освіти і виховання в Україні / Я. Асламова, Р. Вексларський, К. Комарський, С. Пшеничний // Ойкумена – 1994. – №1-2. – С.87-91.
2. Пескун С. П. Формування творчості старшокласників у процесі вивчення курсу «Біологія 10-12». Система «Дидактосервіс» / С. П. Пескун. – П.: АСМІ, 2005. – 170с.